

शुद्धी तसु शिक्षण सुसुतु सुसुतु

**SHRI. MANOHAR HARI KHAPANE COLLEGE
OF ARTS & COMMERCE, PACHAL**

At/Post – Raypatan, Tal – Rajapur, Dist – Ratnagiri – 416 704

❖ DEPARTMENT OF HISTORY ❖

○ PROJECT WORK ○

CERTIFICATE

This is to certify that Mr./Miss. Gholap Abhishek Ramchandra

Class T.Y.B.A. Roll No. 05 has successfully completed project work of

History Paper No. VI (Introduction to Museology and Archaeology) on the topic

of Shaskiy Vastusangrahalay for Semester VI during the
Kolhapur

academic year 2022-23

HPetip
Subject Teacher

HPetip
Principal
SHRI MANOHAR HARI KHAPANE
COLLEGE OF ARTS & COM. PACHAL
A/P Raypatan, Tal- Rajapur, Dist- Ratnagiri

अनुक्रमिका

अ. क्र	नाव
①	प्रस्तावना
②	उद्दिष्ट्ये
③	महत्त्व
④	कोल्हापुर संग्रहालय - माहिती
⑤	कोल्हापुर संग्रहालय - शिल्पाकृती विभाग कोल्हापुर संग्रहालय - पुरातत्व विभाग कोल्हापुर संग्रहालय - वास्तू विभाग कोल्हापुर संग्रहालय - संकीर्ण कलाकृती विभाग कोल्हापुर संग्रहालय - चित्रकलाकृती विभाग
⑥	सारांश

प्रस्तावना

एखाद्या विषयाशी संबंधित वस्तूंचा व्यवस्थितपणे संग्रह व प्रदर्शन करणारी संस्था म्हणजे संग्रहालय होय. वस्तुसंग्रहालयात एकाहून अधिक विषयांशी संबंधित वस्तू जतन केल्या जातात. जसेच वस्तुसंग्रहालयात ही वस्तू, शिल्प, वेगवेगळी असलेली ऐतिहासिक परंपरा, त्या वस्तूंच्या निर्माणाकडची पुरातन संस्कृती व पार्श्वभूमी असा इतिहास जतन करण्यात येतो.

जानाविध वस्तूंचा संग्रह जिथे व्यवस्थितपणे ठेवलेल असतो. संग्रहालय, कलाहाल, या समाज शिक्षणासाठी निर्माण झालेल्या स्थाना आहेत. या ठिकाणी शिकू इच्छिणाऱ्यांचे शिक्षण तर होतेच परंतु हे संग्रहालय हे समाज शिक्षणाचे महत्त्वाचे केंद्र आहे.

वस्तुसंग्रहालयात एका विशिष्ट विषयापुरती, सात्पुरता स्वरूपात प्रदर्शनीय वस्तूंची मांडणी केलेली असते. त्याच प्रमाणे वस्तुसंग्रहालयाची मांडणी कायमची व स्थनावरूढ असते.

संग्रहालयाचे अनेक प्रकार पडतात. वस्तुसंग्रहालयातून ऐतिहासिक वारसा जपला जातो व अनेक प्रकारचे ज्ञान मिळते.

उद्दिष्टे

वस्तुसंग्रहालयाची अनेक उद्दिष्टे आहेत. वस्तुसंग्रहालयाच्या अनेक उद्दिष्टेवून अनेक प्रकारचे ज्ञान प्राप्त होत असते. वस्तुसंग्रहालयाची उद्दिष्टे पुढीलप्रमाणे:-

- वस्तुंचा संग्रह करणे.
- स्थानिक संस्कृती आणि इतिहास यांचे जतन करणे आणि जागृती निर्माण करणे
- माहिती व ज्ञानवर्धन यांचे परिपूर्ण द्योतक ठेवणे
- ऐतिहासिक व सांस्कृतिक वारसा जतन
- संशोधनावर प्रकाश टाकणे.

असा अनेक उद्दिष्ट्यांमधून वस्तुसंग्रहालय उभे राहत असते. वस्तुसंग्रहालयाचे अनेक उद्दिष्टे असतात. वस्तुसंग्रहालयाच्या उद्दिष्ट्यांमधून अनेक संस्कृतींचे जतन केले जाते.

वस्तुसंग्रहालयांमधून अनेक प्रकारचे ज्ञान प्राप्त होते. तसेच अनेक कलावस्तुंचे ज्ञान मिळते. अनेक कलांचा इतिहास जाणून घेता येतो.

महत्त्व

आधुनिक काळात वस्तुसंग्रहालयांना महत्त्व देण्यात आले आहे. विद्यार्थ्यांमध्ये कलेविषयी अभिरूची वाढवी त्यांना वस्तुसंग्रहालयाबद्दल आकर्षण वाटवे व कलाकृतींचा आस्वाद, अधिक डोव्हास-पणे होता यावा यासाठी वस्तुसंग्रहालये महत्त्वपूर्ण आहेत.

गतकालीन इतिहास तसेच ऐतिहासिक वारशा समजण्यासाठी वस्तुसंग्रहालये नामवंत कलावंतांची प्रत्यक्षिके, व्याख्याने, बौद्धिक चित्रपट इत्यादी कार्यक्रम आयोजित करत असतात त्यामुळे ज्ञानाचा लक्षा वेढावल्या जातात.

तसेच जिल्हासू अभ्यासकांना तसेच विद्यार्थ्यांना सहलींना संग्रहालयातील प्रदर्शित कला वस्तु ऐतिहासिक वारशा सांगत असतात.

उच्चशिक्षण शाळासाठी वस्तुसंग्रहालये ही महत्त्वपूर्ण ठरतात.

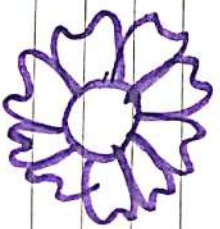
Topic :

Date :

Page No. :

कविता

प्रस्तुत संग्रहण

Moment don't wait for the perfect moment take the moment and make it perfect

कोल्हापूर वस्तुसंग्रहालय :-

कोल्हापूर वस्तुसंग्रहालयाची स्थापना दि. ३० जानेवारी १९४६ साली झाली. प्रामुख्याने कोल्हापूर संस्थानच्या पुरातत्व विभागातर्फे वृहत्परी शोध झालेल्या उत्खननात मिळालेल्या विविध वस्तूंचे जतन व्हावे म्हणून या संग्रहालयाची स्थापना करण्यात आली. सध्याच्या प्रशस्त जागेत हे संग्रहालय इ. स. १९४९ पासून सुरू करण्यात आले.

उद्घाटनकालपासून सन १९५३ पर्यंतच्या आरंभीच्या अवस्थेत ह्या संग्रहालयात पुरातत्व विभाग हाच एक प्रमुख विभाग होता. परंतु पुढे सन १९५३ मध्ये कोल्हापूरच्या स्थानिक चित्रकारांच्या सहकार्याने एक चित्रकलाकृती विभाग सुरू करण्यात आला. संचालक, पुराभिलेख व ऐतिहासिक स्मारके, मुंबई राज्य यांच्या सूचनेवरून सावंतवाडी व कागल येथून काही शस्त्रास्त्रे आणवून त्यांच्या एक स्वतंत्र विभाग करण्यात आला. तसेच सावंतवाडीहून काही लाकडी पुतळे, बरजरी पंखे, मातीची अलंकारिक भांडी, गुनी वस्ते, चांदन मुर्ती इ. वस्तू मिळवून त्यांच्याही एक स्वतंत्र विभाग करण्यात आला आहे. अशा प्रकारे कोल्हापूर संग्रहालय हे केवळ पुरातत्व संग्रहालय असे न व्हाता सन १९५५ पासून सर्वसामान्य संग्रहालय म्हणून ओळखले जात आहे.

१९६८ च्या फ्रेब्रुवारी महिन्यात चित्रकलाकृती विभागाच्या एक दालनाचे आधुनिकीकरण करण्यात आले. तसेच याच वर्षी पुरातत्व विभागाची पूर्वीची स्थान बदलून आधुनिक पध्दतीवर पुरातत्व विभागाची स्थान

कल्याण जाली. ३२६६ मध्ये संग्रहालयांतर्फे वेळेवेळी भरविण्यात येत असलेल्या खास प्रदर्शनासाठी रूढ आधुनिकी भाषा प्रकारचे प्रदर्शनदालन बनविण्यात आले. कोल्हापूर संग्रहालयात सध्या चालील महत्वाच्या विभागांच्या समावेश होतो.

- ① शिल्पाकृती
- ② पुरातत्व
- ③ आस्थास्व
- ④ संकीर्ण कलाकृती
- ⑤ चित्रकलाकृती

शिल्पाकृती विभाग:-

कोल्हापूरच्या परिसरात सध्यायुगीन शिल्पाचे कितती तरी उत्कृष्ट नमुने आढळले आहेत. त्यातील बऱ्याच शिल्पाकृतींवर चालुक्य व होयसळ खोलीच्या परिणाम झाल्याचे दिसते. कोल्हापूर संग्रहालयात असलेल्या बऱ्याच शिल्पाकृती कोल्हापूर आहारातील व जिल्हातील निरनिराळ्या भागांतील आहेत. या शिल्पाकृतींमध्ये प्रामुख्याने हिंदू व जैन देवदेवतांचा समावेश आहे. या संग्रहालयातील काही शिल्पाकृतींवेळी निवडक शिल्पाकृतींचे वर्णन चालील प्रमाणे आहे.

विषय :

ही मूर्ती बेळगाव जिल्हातील नाथबाग या

शिल्पाकृती विभागातील : नमुने

मुरलीवाली (शिल्प) (१२वे शतक)
प्राप्तस्थळ : शनिवार पेठ, कोल्हापूर

- २ -

पुरातत्व विभाग:

कोल्हापूरसारखा चुपीक जमिनीचा व सामान्य दवा-मानाचा प्रदेश प्राचीनकालापासून मानवाने व्याप्त केला असल्यास नवल नाही. पुराणामध्ये कुरुवीर असा की-ल्हापूरचा उल्लेख अनेक ठिकाणी सापडतो. कोल्हापूरचा आस-पासचा भाग सौर्य साम्राज्याशी संबंधित असावा. कोल्हापूर मधील कोल्हापूरी वस्तू, मधलक्ष्मी देवीचे मंदिर, मंगळवार पेवतील विठोबा मंदिर या सर्व जुन्या वस्तू या कोल्हापूरच्या प्राचीनत्वाची साक्ष देतात.

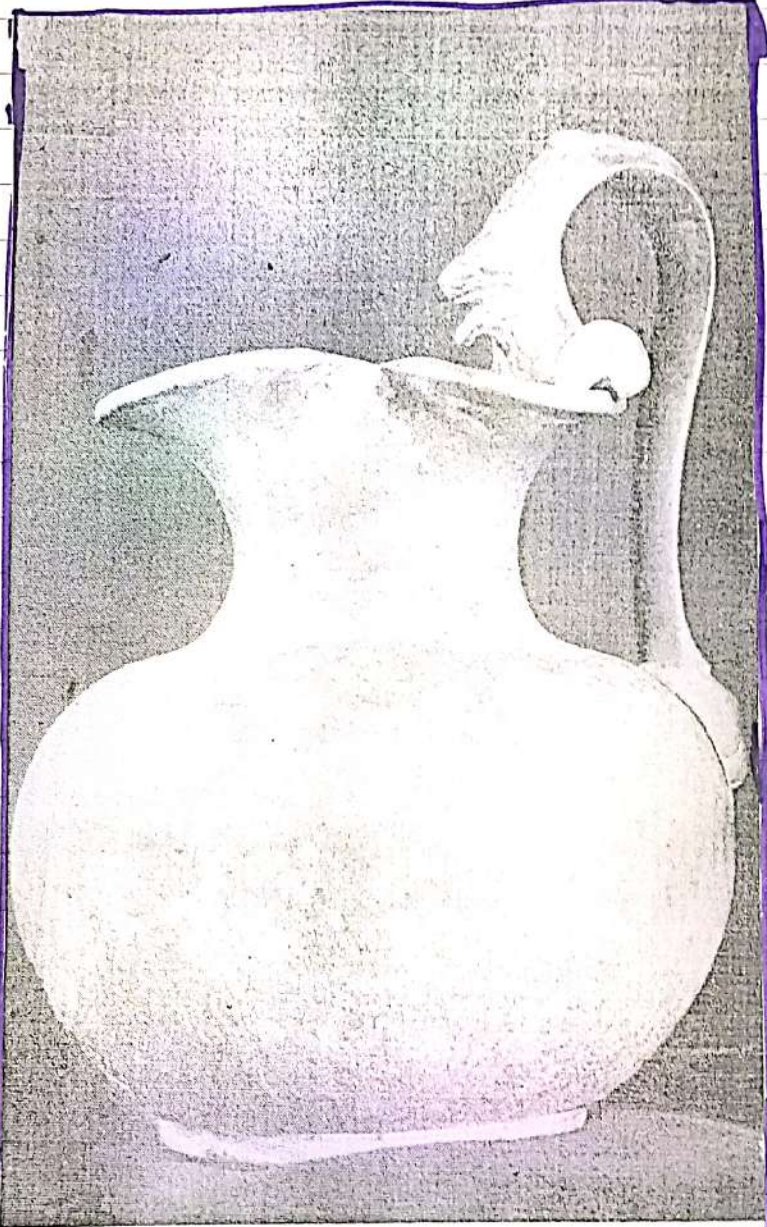
कोल्हापूर संग्रहातील पुरातत्व विभागातील पदार्थ केलेल्या व ब्रह्मपुरी उत्खननात सापडलेल्या विविध वस्तू कोल्हापूर येथील परिसराने प्राचीनत्व निष्कर्षित करून त्या वस्तू प्राचीन स्थापत्य, शिल्पकला इ. अभ्यास करणाऱ्या व्यक्तींक उपयुक्त आहेत.

पुरातत्व विभागातील वस्तू खालीलप्रमाणे:-

मातीच्या भांड्यांचे तुकडे:

पुरातत्व शास्त्रामध्ये उत्खननात सापडलेल्या खापराना अमन्यसाधारण महत्त्व असते. इतर कोणत्याही वस्तूपेक्षा खापरामध्ये ठिकाणपणा जास्त असून गाडल्या गेलेल्या खापराने कोणताही परिणाम न होता ती जशाच्या जशी असल्याचे आढळून येते. ब्रह्मपुरी उत्खननात सापडलेल्या खापराने शातवाहनकालीन खापर सापडल्याची नोंद आढळते.

पुस्तक विभागातील : वस्तु

2 रोमन मुरई (ब्राँझ) (इ.स.पू. २०० ते इ.स. २००, शातवाहन काल)
प्राप्तस्थळ : ब्रह्मपुरी उत्खनन, कोल्हापूर

शास्त्रांश विभाग

शास्त्रांचे स्थूलमानाने दोन प्रकार पडतात - ① प्रहार करणाऱ्यासाठी वापरण्याची अस्त्रे ② स्वसंरक्षण करणारी अस्त्रे. प्रहार करणाऱ्या अस्त्रांमध्ये पुढा पुढील प्रकार पडतात - ① कापणारी अस्त्रे, उदा. गदा, मुसळ, ② जरीरात घुसणारी अस्त्रे, उदा. कट्यार, सुरी इ. ③ दुकन जरीरात घुसणारी अस्त्रे उदा. माला, शूळ इ.

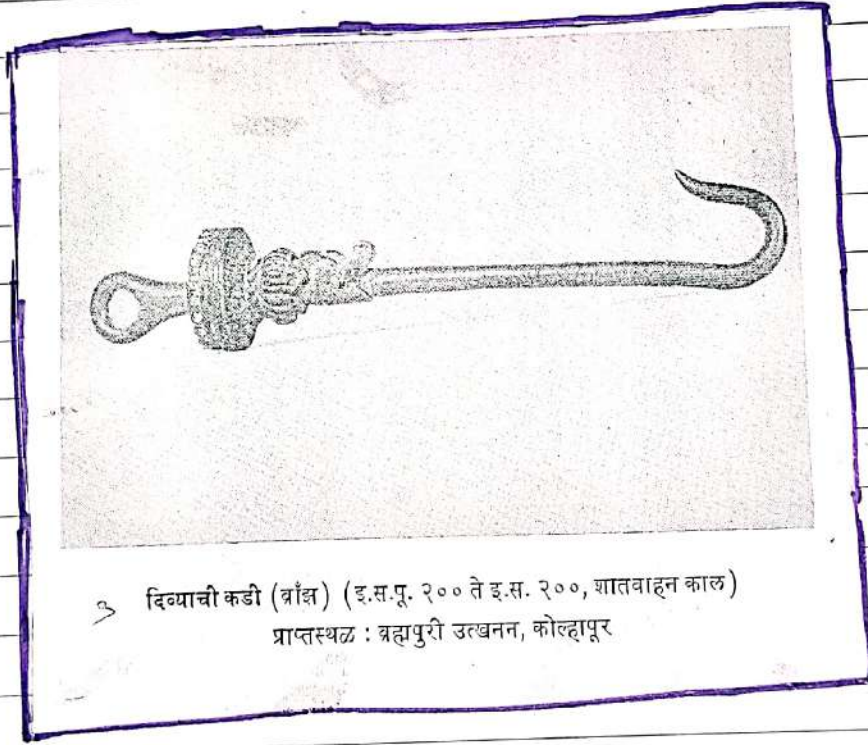
१९५५ साली कागल, निपाणी, नारिकड, सावंतवाडी इ. विकानाडून मिळालेल्या अस्त्रांचा विभाग केला गेला. या विभागात निरनिसक्या, तलवारी, तोफा, बांदुडा, गुनी, पिस्तुले इ. अस्त्रांसाठी समवेर असून त्या पक्षधरीर पणे मांडल्या आहेत. कोल्हापुर संग्रहालयात असलेल्या अस्त्रां वस्तु:-

तलवारी

तलवार या अस्त्राचा उल्लेख पुराणांमध्ये खडग असा अनेक ठिकाणी केलेला सापडतो. खडग हे एक प्राचीन अस्त्र असून पुरातनकालात याच अस्त्रचा उपयोग जास्त प्रमाणात केला जात होता. कोल्हापुर संग्रहालयात तरवारी येथी ३९ तलवारी प्रदर्शित केल्या असून त्यातील २० तलवारी बाकदार आहेत.

त्यातीलच एक तलवार नारिकडला एका भिंतीमध्ये सापडली होती ती तलवार सिधोजीराव निपाणीकर यांच्या वापरातील होती.

शस्त्रास्त्र विभागातील : नमुने

Shri Manohar Hari Khapane Mandal

**SHRI. MANOHAR HARI KHAPANE COLLEGE
OF ARTS & COMMERCE, PACHAL**

At/Post – Raypatan, Tal – Rajapur, Dist – Ratnagiri – 416 704

❖ DEPARTMENT OF HISTORY ❖

○ PROJECT WORK ○

CERTIFICATE

This is to certify that Mr./Miss. Bane Suraj Harichandra
Class T.Y.B.A. Roll No. 02 has successfully completed project work of
History Paper No. VI (Introduction to Museology and Archaeology) on the topic
of जयपुर वस्तुशास्त्र for Semester VI during the
academic year 2019-20.

Subject Teacher

Principal
SHRI MANOHAR HARI KHAPANE
COLLEGE OF ARTS & COM. PACHAL
A/P Raypatan, Tal- Rajapur, Dist- Ratnagiri

Shri Manohar Hari Khapane

**SHRI. MANOHAR HARI KHAPANE COLLEGE
OF ARTS & COMMERCE, PACHAL**

At/Post – Raypatan, Tal – Rajapur, Dist – Ratnagiri – 416 704

❖ DEPARTMENT OF HISTORY ❖

○ PROJECT WORK ○

CERTIFICATE

This is to certify that Mr./Miss. DALAVI Swarnil Suresh

Class T.Y.B.A. Roll No. 3 has successfully completed project work of

History Paper No. VI (Introduction to Museology and Archaeology) on the topic

of सातारा वसुधै संवृत्ति for Semester VI during the

academic year 2018-19

[Signature]
Subject Teacher

[Signature]

Principal
PRINCIPAL
SHRI MANOHAR HARI KHAPANE
COLLEGE OF ARTS & COM. PACHAL
A/P Raypatan, Tal- Rajapur, Dist- Ratnagiri.

Vidyayatri Sansar Bhikshan Prasarak Mandal

**SHRI. MANOHAR HARI KHAPANE COLLEGE
OF ARTS & COMMERCE, PACHAL**

At/Post – Raypatan, Tal – Rajapur, Dist – Ratnagiri – 416 704

❖ DEPARTMENT OF HISTORY ❖

○ PROJECT WORK ○

CERTIFICATE

This is to certify that Mr./Miss. Bambarskar Nimesh Nathuram

Class T.Y.B.A. Roll No. 02 has successfully completed project work of

History Paper No. VI (Introduction to Museology and Archaeology) on the topic

of औरंगाबाद कल्लू संग्रहालय for Semester VI during the

academic year 2020-21

Subject Teacher

Principal
PRINCIPAL
SHRI MANOHAR HARI KHAPANE
COLLEGE OF ARTS & COM. PACHAL
A/P Raypatan, Tal- Rajapur, Dist- Ratnagiri

Chhatrapati Sansar Chikshan Prasarak Mandal's

**SHRI. MANOHAR HARI KHAPANE COLLEGE
OF ARTS & COMMERCE, PACHAL**

At/Post – Raypatan, Tal – Rajapur, Dist – Ratnagiri – 416 704

❖ DEPARTMENT OF MARATHI ❖

○ PROJECT WORK ○

CERTIFICATE

This is to certify that **Mr./Miss.** Ankita Prakash Dhalap .

Class **T.Y.B.A.** Roll No. 08 has successfully completed project work of

Marathi Paper No. VI (Sahitya ani Samaj) on the topic of

(३३०१) लघु कथांचे वरविषयक उरणे - for Semester VI during the

academic year 2022-2023

Subject Teacher

Principal

PRINCIPAL

SHRI MANOHAR HARI KHAPANE
COLLEGE OF ARTS & COM. PACHAL
A/P Raypatan, Tal- Rajapur, Dist- Ratnagiri

କଲେକ୍ଟର ଶାଠି

ଶ୍ରୀ. ଜାନିହର ହରି

ରାଧାକୃଷ୍ଣ ମହାପାତ୍ର

ପାଟଣା, ରାଧାକୃଷ୍ଣ

ଶାଠି କଲେକ୍ଟର

ବିଭାଗ

ਯੋਜਨਾ ਕਮੀ

ਡ. ਤਿਆਗ ਯੋਜਨਾ

ਦੁੱਖ (TYBA)

ਮਾਮੂਲੀ

ਪੇਪਰ ਨੰਬਰ ੬

ਪਾਟਿਲ ਸ਼ੇਰ

ਪੇਪਰ ਨੰਬਰ ੯

ਦਾਸੀ ਸ਼ੇਰ

पुण्येणै नमः ॥

ममोत्तम शिष्यायै

वदित्यथ

ॐ नमः

अनुक्रमिका

१. अक्षांश क्र. १
२. अक्षांश क्र. २
३. अक्षांश क्र. ३
४. अक्षांश क्र. ४
५. अक्षांश क्र. ५
६. अक्षांश क्र. ६
७. अक्षांश क्र. ७
८. अक्षांश क्र. ८
९. अक्षांश क्र. ९
१०. अक्षांश क्र. १०

उखाणा क्र. १.

शारतलेल्या अंगणात, सुंदर रेखाटली
 शिंगीळी,
 नाव घेते ऐका आता माझी पाली,
 शुभ कुणाची ..... ची
 लेक कुणाची ..... ची,
 शणी कुणाची भुतारची, भरतार म्हणे का गं
 झुसली,
 मणी, जोडवे, बिछवे, पैजण दाला दिना
 कुणी,
 कडे, लेडे, पाटव्या, गोठ माझे मारी,
 पैठणी पैठणी गागवा, जरतारी वजरटीक
 दुशी,
 मोहनमाल गळा, जमलाय माझ्या सख्याचा
 मेळा,
 खुवासिनीच लेण मंगळसूत्र काळी पोत,
 सासर माहेस्य जमलं गणगोत,
 कुडकं, बुगडी, वेल, कुडी,
 स्वारीच्या जीवावर जेसते शेशमी साडी,
 आंगणत बिंदी, खोप्यावर गुलाबच फूल,
 कानांत माझ्या मोतीपावळ्यांचं डूल,
 वजरटीक, गळयान हातली दुशी,
 हयांच्या खुशीतच माझी खुशी,
 पोहे हार, कोव्हापूरी साज, जळगावची वाकी.
 ..... च्या संसारान कुठली होस राहिली
 माही वाकी.

Sahyadri Parisar Shikshan Prasarak Mandal's
**SHRI. MANOHAR HARI KHAPANE COLLEGE
OF ARTS & COMMERCE, PACHAL**

At/Post – Raypatan, Tal – Rajapur, Dist – Ratnagiri – 416 704

❖ DEPARTMENT OF MARATHI ❖

○ PROJECT WORK ○

CERTIFICATE

This is to certify that Mr./Miss. आडिवरेकर धनंजी यशवंत
Class T.Y.B.A. Roll No. 01 has successfully completed project work of
Marathi Paper No. IX (Occupational Marathi) on the topic of
वृत्तपत्र लेखन व जाहिरात लेखन for Semester V/VI during the
academic year 2021-2022

DR. B. T. DABHADE
Subject Teacher

DR. P. S. MESHARAM
I/C Principal
PRINCIPAL
SHRI MANOHAR HARI KHAPANE
COLLEGE OF ARTS & COM. PACHAL
A/P Raypatan, Tal- Rajapur, Dist- Ratnagiri

Sahyadri Parisar Shikshan Prasarak Mandal's
**SHRI. MANOHAR HARI KHAPANE COLLEGE
OF ARTS & COMMERCE, PACHAL**

At/Post – Raypatan, Tal – Rajapur, Dist – Ratnagiri – 416 704

❖ DEPARTMENT OF MARATHI ❖

○ PROJECT WORK ○

CERTIFICATE

This is to certify that Mr./Miss. प्रकाशे नितेश सावजी
Class T.Y.B.A. Roll No. 18 has successfully completed project work of
Marathi Paper No. IX (Occupational Marathi) on the topic of
जमोनाट्य व जाहिरात लेखन for Semester V/VI during the
academic year 2021-2022

Bbbbe

DR. B. T. DABHADE
Subject Teacher

Pankaj

DR. P. S. MESHARAM

I/C Principal
PRINCIPAL

SHRI MANOHAR HARI KHAPANE
COLLEGE OF ARTS & COM. PACHAL
A/P Raypatan, Tal- Rajapur, Dist- Ratnagiri

Sahyadri Parisar Shikshan Prasarak Mandal's
**SHRI. MANOHAR HARI KHAPANE COLLEGE
OF ARTS & COMMERCE, PACHAL**

At/Post – Raypatan, Tal – Rajapur, Dist – Ratnagiri – 416 704

❖ DEPARTMENT OF MARATHI ❖

○ PROJECT WORK ○

CERTIFICATE

This is to certify that Mr./Miss. मो. दे. आरविनी विश्वास

Class T.Y.B.A. Roll No. 30 has successfully completed project work of

Marathi Paper No. IX (Bhashantar Kaushalya) on the topic of

इंग्रजी व हिंदी उलासंचे मराठी भाषांतर for Semester V/Vr during the

academic year 2021-2022

B. T. Dabha

DR. B. T. DABHADE
Subject Teacher

P. S. Meshram

DR. P. S. MESHAM
I/C Principal

SHRI MANOHAR HARI KHAPANE
COLLEGE OF ARTS & COM. PACHAL
A/P Raypatan, Tal- Rajapur, Dist- Ratnagiri

Sahyadri Parisar Shikshan Prasarak Mandal's
**SHRI. MANOHAR HARI KHAPANE COLLEGE
OF ARTS & COMMERCE, PACHAL**

At/Post – Raypatan, Tal – Rajapur, Dist – Ratnagiri – 416 704

❖ DEPARTMENT OF MARATHI ❖

○ PROJECT WORK ○

CERTIFICATE

This is to certify that Mr./Miss. कलमणे प्रसन्न प्रकाश

Class T.Y.B.A. Roll No. 21 has successfully completed project work of

Marathi Paper No. IX (Bhashantar Kaushalya) on the topic of

व्यक्ति साहित्याचे भाषांतर for Semester V/VI during the

academic year 2021-2022

DR. B. T. DABHADE
Subject Teacher

DR. P. S. MESHAM
I/C Principal
PRINCIPAL
SHRI MANOHAR HARI KHAPANE
COLLEGE OF ARTS & COM. PACHAL
A/P Raypatan, Tal- Rajapur, Dist- Ratnagiri

Sahyadri Parisar Shikshan Prasarak Mandal's
**SHRI. MANOHAR HARI KHAPANE COLLEGE
OF ARTS & COMMERCE, PACHAL**

At/Post – Raypatan, Tal – Rajapur, Dist – Ratnagiri – 416 704

❖ DEPARTMENT OF MARATHI ❖

○ PROJECT WORK ○

CERTIFICATE

This is to certify that Mr./Miss.

पाटेकर लज्जा आत्माराम

Class T.Y.B.A. Roll No. 32 has successfully completed project work of

Marathi Paper No. IX (Occupational Marathi) on the topic of

दुरधेन्रवाणी व जाहिरात लेखन for Semester V/VI during the

academic year 2022-23

DR. B. T. DABHADE
Subject Teacher

DR. P. S. MESHARAM
I/C Principal
PRINCIPAL

SHRI MANOHAR HARI KHAPANE
COLLEGE OF ARTS & COM. PACHAL
A/P Raypatan, Tal- Rajapur, Dist- Ratnagiri

Sahyadri Parisar Shikshan Prasarak Mandal's
**SHRI. MANOHAR HARI KHAPANE COLLEGE
OF ARTS & COMMERCE, PACHAL**

At/Post – Raypatan, Tal – Rajapur, Dist – Ratnagiri – 416 704

❖ DEPARTMENT OF MARATHI ❖

○ PROJECT WORK ○

CERTIFICATE

This is to certify that Mr./Miss.

जाधव प्रशान्त बोराम

Class T.Y.B.A. Roll No. 15 has successfully completed project work of

Marathi Paper No. IX (Occupational Marathi) on the topic of

श्रुतीक लेखन, नमोनाय्य व जलसिंत लेखन for Semester V/VI during the

academic year 2022-23

B. T. Dabhadre

DR. B. T. DABHADE
Subject Teacher

P. S. Meshram

DR. P. S. MESHARAM

I/C Principal
PRINCIPAL

SHRI MANOHAR HARI KHAPANE
COLLEGE OF ARTS & COM. PACHAL
At/Post - Raypatan, Tal - Rajapur, Dist - Ratnagiri

Sahyadri Parisar Shikshan Prasarak Mandal's
**SHRI. MANOHAR HARI KHAPANE COLLEGE
OF ARTS & COMMERCE, PACHAL**

At/Post – Raypatan, Tal – Rajapur, Dist – Ratnagiri – 416 704

❖ DEPARTMENT OF MARATHI ❖

○ PROJECT WORK ○

CERTIFICATE

This is to certify that Mr./Miss.

डालोकर प्रसाद दत्ताराम

Class T.Y.B.A. Roll No. 10 has successfully completed project work of

Marathi Paper No. IX (Bhashantar Kaushalya) on the topic of

भाषांतर अमुताद व रुपंतर for Semester V/VI during the
academic year 2022-23

B. T. Dabhadre

DR. B. T. DABHADE
Subject Teacher

P. S. Meshram

DR. P. S. MESHRAM

I/C Principal
PRINCIPAL

SHRI MANOHAR HARI KHAPANE
COLLEGE OF ARTS & COM. PACHAL
A/P Raypatan, Tal- Rajapur, Dist- Ratnagiri

Sahyadri Parisar Shikshan Prasarak Mandal's
SHRI. MANOHAR HARI KHAPANE COLLEGE
OF ARTS & COMMERCE, PACHAL

At/Post – Raypatan, Tal – Rajapur, Dist – Ratnagiri – 416 704

❖ DEPARTMENT OF MARATHI ❖

○ PROJECT WORK ○

CERTIFICATE

This is to certify that Mr./Miss.

धूप अंकिता प्रकाश

Class T.Y.B.A. Roll No. 08 has successfully completed project work of

Marathi Paper No. IX (Bhashantar Kaushalya) on the topic of

मराठी उताऱ्यांचे इंग्रजीत वेदित भाषांतर for Semester V/VI during the

academic year 2022-23

B. T. Dabha

DR. B. T. DABHADE
Subject Teacher

P. S. Meshram

DR. P. S. MESHARAM
I/C Principal
PRINCIPAL

SHRI MANOHAR HARI KHAPAN
COLLEGE OF ARTS & COM. PACHAL
A/P Raypatan, Tal- Rajapur, Dist- Ratnagiri

काईल मं.

वाराहवती

नाम	श्री कृष्ण प्रकाश शर्मा		
विभाग	डी.टी.ओ. (क) - २		
पाठ्य	२०२२	पर्यंत	२०२३

शनिवार पेठ, कोल्हापूर. ☎ : (०२३१) २५४ २० ४९.

Topic :

माक. अक्षिता प्रकार धुक्कप
रेन म. ०८

Date :

Page No. :

अनुक्रमणिका

अ. क्र.	विषय	पान नं	गुण	सही
१.	प्रस्तावना			
२.	इंग्रजी उताऱ्यांचे मराठीत भाषांतर			
३.	हिंदी उताऱ्यांचे मराठीत भाषांतर			
४.	भाषांतर अनुवाद रूपांतर या संकल्पनांचे स्वरूप व प्रकार			
५.	अभिप्राय			
६.	समारोप			

Sahyadri Parisar Shikshan Prasarak Mandal's
SHRI. MANOHAR HARI KHAPANE COLLEGE
OF ARTS & COMMERCE, PACHAL

At/Post – Raypatan, Tal – Rajapur, Dist – Ratnagiri – 416 704

❖ FOUNDATION COURSE ❖

○ PROJECT WORK ○

CERTIFICATE

This is to certify that Mr./Miss.

उद्येश उकार आंबेकर

Class F.Y.B.A./B.COM. Roll No. 01 has successfully completed project

work of Foundation Course Paper No. I on the topic of

शेताक-या-या आभार for Semester I/II during the

academic year 2018-2019.

Dhongade's

MR. S. S. DHONGADE
Subject Teacher

D. Kotwal

DR. K. M. KOTWAL
Principal

Date :

विद्यायांचे नाव
प्रथमेश प्रकाश
आंबेकर

शाल नं - 1

सन - 2018-19

विषय - पायाभूत
अभ्यास

प्रकल्पाचे नाव

शेतकऱ्यांच्या

आत्महत्या

मागदर्शक - प्रा. धोंगडे सर

Date :

महाविद्यालयाचे नाव-
श्री मनोहर हरी
खापणे कला व वाणिज्य
महाविद्यालय
पाचल-रायपाटण

वर्ग - F. Y. B. Com.

Date :

अनुक्रमिका

अ.क्र	विषय	पान क्र.
१.	प्रस्तावना	१
२.	शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या	२-३
३.	शेती पद्धती	४
४.	भारतातील शेतकऱ्यांच्या आत्महत्तेचा अहवाल	५
५.	कंपनी शेती पद्धत	६
६.	जागतिकीकरणाचा शेती व्यवसायावरील परिणाम	७-८
७.	शेतकऱ्यांची आत्महत्या करण्याची कारणे	९-११
८.	शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या रोखण्यासाठी उपाय योजना	१२-१४
९.	समाशेप	१५

Date :

प्रस्तावना

मुंबई विद्यापीठाने निमण केलेल्या नवीन आक्यासक्रमांनुसार पाठ्यात्मक आक्यास-१ या विषयातील शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या हा विषय सन २०१८-१९ या शैक्षणिक वर्षासाठी मी निवडला आहे. यात मी शेतकरी आत्महत्येची कारणे, देशाच्या सामाजिक, आर्थिक व धाटकावर त्याचे होणारे परिणाम, जागतिकीकरणाचा शेतकी व्यवसायावर होणारे परिणाम तसेच शेतकऱ्यांची आत्महत्या रोखण्यासाठी उपाययोजना उदादी धाटकांवर प्रकाश टाकला आहे. शेतकरी आप्त चढणाऱ्यांनी दुर्दिशेच्या गर्तेत लोटला गेलेला आहे. त्यामुळे त्यांच्यावर आत्महत्येच्या शिवाय पर्याय शिक्कारण्या शिवाय दुसरा पर्याय उपलब्ध नाही. म्हणून माझ्या या प्रकल्पात मी जास्ततः जास्त उपाययोजना ठळकरीत्या स्पष्ट केलेल्या आहेत.

माझ्या या प्रकल्पात मी जास्ततः-जास्त माहिती, कातणे, छायाचित्रांचा समावेश केला आहे. त्यामुळे प्रकल्पाचे सादरीकरण हे आकर्षक व समजण्यास सोपे आहे.

माझ्या प्रकल्पा

द्वारे जास्ततः जास्त जनजागृती करण्याचा प्रयत्न केला आहे. त्यामुळे या प्रकल्पाचा उपयोग समाजासाठी जास्ततः-जास्त होईल. शेतकऱ्यांच्या समस्या जाणून घेऊन शेतकऱ्यांची आत्महत्या कमीत-कमी करण्याचा प्रयत्न करता येईल. व त्यांना योग्य असा न्याय मिळेल.

Sahyadri Parisar Shikshan Prasarak Mandal's
**SHRI. MANOHAR HARI KHAPANE COLLEGE
OF ARTS & COMMERCE, PACHAL**

At/Post – Raypatan, Tal – Rajapur, Dist – Ratnagiri – 416 704

❖ FOUNDATION COURSE ❖

○ PROJECT WORK ○

CERTIFICATE

This is to certify that Mr./Miss. Gauri. Sanjay Thakurdesai

Class F.Y.B.A./B.COM. Roll No. 50 has successfully completed project

work of Foundation Course Paper No. I on the topic of

हरिद्वारा रसयुक्त for Semester I/II during the

academic year 2018-2019.

Dhongade

MR. S. S. DHONGADE
Subject Teacher

Kotwal

DR. K. M. KOTWAL
Principal

विद्यार्थ्यांचे नाव

गौरी संजय

ठाकुरदेसाई

कॉलेजचे नाव

श्री मनोहर हरी आपणे

कला व वाणिज्य सहविद्यालय

पाचल रायपाटण

प्रकल्पाने नाव

महाराष्ट्रातील रोड

प्रकल्प

सांगदे

सर

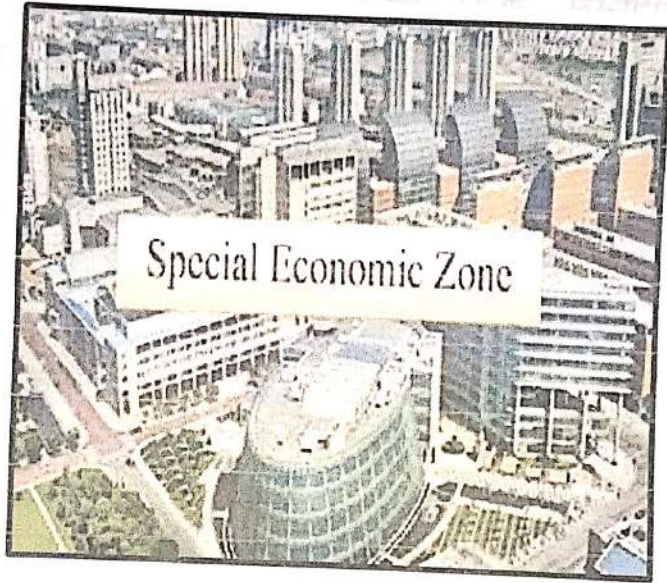
सन - 2018 - 19

Date:

अनुक्रमिका

अ. क्र.		पेज नं.
①	प्रस्तावना	4
②	स्वरूप	5
③	उद्दीष्ट्ये	6
④	वैशिष्ट्ये	7
⑤	माहितीचे विश्लेषण	8-11
⑥	समस्या	12
⑦	उपाययोजना	13
⑧	परीक्षामुम सारांश	14

विशेष

Special Economic Zone

THIS LAND IS OWNED BY
KHED ECONOMIC INFRASTRUCTURE
PRIVATE LIMITED (KEIPL)
A JOINT VENTURE PROJECT OF BHARAT FORGE AND MIDC

KHED SEZ

Sahyadri Parisar Shikshan Prasarak Mandal's
SHRI. MANOHAR HARI KHAPANE COLLEGE
OF ARTS & COMMERCE, PACHAL

At/Post – Raypatan, Tal – Rajapur, Dist – Ratnagiri – 416 704

❖ DEPARTMENT OF HINDI ❖

○ PROJECT WORK ○

CERTIFICATE

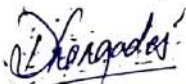
This is to certify that Mr./Miss. Naik Rukhija Hanif

Class T.Y.B.A. Roll No. 21 has successfully completed project work of Hindi

Paper No. IX (Ideological Background of Modern Hindi Literature) on the topic

of सत्यमेव जयते for Semester V/VI during the

academic year 2018-2019.

MR. S. S. DHONGADE
Subject Teacher

MR. S. V. NIMBALKAR
Head of Department

DR. K. M. KOTWAL
Principal

श्री मनोहर

हरी बापक

कालेज

वाचल

प्रकल्पकाचे

नाव :-

रुक्मिणी हनिफ

माइक

प्रकल्पाचे

नाव :-

बलवन्सा

पेपर नं:- 09

Sem:- Vth

रोल नं:- 21

Class:-

T.Y.B.A

अनुक्रमिका

नं	विषय	पान नं
1-	प्रस्तावना	
2-	नागरिकों का व्यक्तित्व और कर्तव्य	
3-	हिन्दु उपन्यास का उद्भव और विकास	
4-	कथानक	
5-	चरित्र-चित्रण	
6-	देशकाल अथवा भूगोल का प्रवर्धन	
7-	शैली	
8-	उद्देश्य	
9-	कथानक उपन्यास का चरित्र-चित्रण	
10-	कथानक उपन्यास में चरित्र- चित्रण जीवन	
11-	सारांश लेखन	

परतावना

बलचनमा की गणना हिंदी के काव्यीय पद्यों में की जाती है। छठी शताब्दी के प्रारंभिक वर्षों में प्रकाशित होने ली इसकी रचना च गई और आज तक यह उसी प्रकार बहुत विविध रूपों में बने हिंदी का प्रथम आंग्लिक और इनके उपन्यास होने का भी बहुत ही जादा तैरक प्राप्त है।

दुनिया के अन्य देशों की तरह भारत में भी परतावना की गणना की जाती है। यह परंपरा अभी समाप्त होने में नहीं आ रही। इस उपन्यास में चौथे शतक के आर्य समाज के परमंता जिनके के तमींदार समाज और उनके अनुयायियों की कृष्ण के मासिक संग से लिखा गई है। बलचनमा रसाल एक प्रतीक है। उपाचारों से अपने प्रोह का जो अनादर समाज के उपाचारों के कठोर कथा कहता है। बलचनमा का भाग्य से उसी कसाई जमादार की भयंकर चरणों के त्रिषु विष्व करत है। जिससे अपने कर्मों से एक कथा आम लोक में जा जाने के अपराध उसके पिता को एक शंके से मारकर रवा पिया या लेकीन वह भाव छोड़कर शहर भाग जाता है, और 'इकलाव' 'रुद्राज' आदि इनके कथा का ठीक उच्चारण तक न कर पाने पर शोषकों से शोषकों से संघर्ष करने के लिए उठ रहे आंदोलन में शामिल हो जाते हैं।

Sahyadri Parisar Shikshan Prasarak Mandal's
SHRI. MANOHAR HARI KHAPANE COLLEGE
OF ARTS & COMMERCE, PACHAL

At/Post – Raypatan, Tal – Rajapur, Dist – Ratnagiri – 416 704

❖ FOUNDATION COURSE ❖

○ PROJECT WORK ○

CERTIFICATE

This is to certify that Mr./Miss. Sabale Rupesh Bajirao

Class S.Y.B.A./B.COM. Roll No. 25 has successfully completed project

work of Foundation Course Paper No. II on the topic of

Computer for Semester III/IV during the

academic year 2018-19

DR. P. S. MESHARAM
Subject Teacher

DR. K. M. KOTWAL
Principal

Sahyadri Parisar Shikshan Prasarak Mandal's
SHRI. MANOHAR HARI KHAPANE COLLEGE
OF ARTS & COMMERCE, PACHAL

At/Post – Raypatan, Tal – Rajapur, Dist – Ratnagiri – 416 704

❖ FOUNDATION COURSE ❖

○ PROJECT WORK ○

CERTIFICATE

This is to certify that Mr./Miss. Khanvilkar Ranjana Ravindra

Class S.Y.B.A./B.COM. Roll No. 63 has successfully completed project

work of Foundation Course Paper No. II on the topic of

Human Right for Semester III/IV during the

academic year 2019-20

P. S. Meshram
DR. P. S. MESHARAM
Subject Teacher

Dr. K. M. Kotwal
DR. K. M. KOTWAL
Principal

Sahyadri Parisar Shikshan Prasarak Mandal's
SHRI. MANOHAR HARI KHAPANE COLLEGE
OF ARTS & COMMERCE, PACHAL

At/Post – Raypatan, Tal – Rajapur, Dist – Ratnagiri – 416 704

❖ DEPARTMENT OF HISTORY ❖

○ PROJECT WORK ○

CERTIFICATE

This is to certify that Mr./Mjss. Haralkar Shushil Savalaram

Class T.Y.B.A. Roll No. 14 has successfully completed project work of

History Paper No. IX (Paryatan) on the topic of

"Ajanta Cave" for Semester V/VI during the

academic year 2021-22

DR. P. S. MESHARAM
Subject Teacher

DR. P. S. MESHARAM
I/C Principal

Sahyadri Parisar Shikshan Prasarak Mandal's
SHRI. MANOHAR HARI KHAPANE COLLEGE
OF ARTS & COMMERCE, PACHAL

At/Post – Raypatan, Tal – Rajapur, Dist – Ratnagiri – 416 704

❖ DEPARTMENT OF HISTORY ❖

○ PROJECT WORK ○

CERTIFICATE

This is to certify that Mr./Miss. Gholap Sunil Ananda

Class T.Y.B.A. Roll No. 17 has successfully completed project work of

History Paper No. IX (Paryatan) on the topic of

Kolhapur for Semester V/VI during the

academic year 2021-22

DR. P. S. MESHARAM
Subject Teacher

DR. P. S. MESHARAM
I/C Principal